

АКАДЕМИЈА
ВАСПИТАЧКО-МЕДИЦИНСКИХ
СТРУКОВНИХ СТУДИЈА

ОДСЕК АЛЕКСИНАЦ

ЗНАЧАЈ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВАСПИТАЧА ЗА КВАЛИТЕТ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Зборник радова са Петнаесте конференције

„ВАСПИТАЧ У 21. ВЕКУ“

Бр. 19

Алексинач
2020.

ЗНАЧАЈ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВАСПИТАЧА ЗА КВАЛИТЕТ ВАСПИТАЊА
И ОБРАЗОВАЊА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Зборник радова са Петнаесте конференције са међународним учешћем
ВАСПИТАЧ У 21. ВЕКУ

Бр. 19

Издавачи:

Академија васпитачко-медицинских струковних студија

Одсек Алексинац

Пиварска б.б. 18220 Алексинац

тел: (018) 804-323, 803-331

e-mail: skolazavaspitace@mts.rs

СВЕН, Ниш, Стојана Новаковића 10

За издавача:

Др Зорица Дуковић

Главни и одговорни уредник:

Др Предраг М. Јашовић

Редакција: др Весна Краварушић, др Стојан Обрадовић, др Даница Столић, др Соња Величковић, др Анкица Симона Ковачевић, др Садуша Реџић, др Радован Станојевић, др Игор Станојевић, др Александра Милошевић, др Горица Рајковић Павловић, др Марина Гавриловић, др Жељко Младеновић, др Милош Насковић, др Мирослав Кука, др Иван Јанковић, мр Миодраг Николић, спец. Зоран Живковић, доц. др Саша Радовановић, ФИЛУМ Крагујевац, проф. др Томислав М. Павловић, ФИЛУМ Крагујевац, др Сашо Огненовски, Научно друштво Битољ, Северна Македонија, проф. др Дмитро Чистјак, Институт за филологију Кијевског универзитета Тарас Шевченко, Украјина, др Лаура Гаравало, Универзитет у Милану, Италија.

Лектор:

Др Милутин Ђуричковић

Преводаца:

Др Игор Петровић

Технички уредник:

Славиша Петровић

Штампа:

СВЕН, Ниш

Тираж:

100 примерака

ISBN 978-86-7746-798-2

THE IMPORTANCE OF PRESCHOOL TEACHERS' COMPETENCE FOR THE QUALITY
OF EDUCATION OF PRESCHOOL AGE CHILDREN

Book of proceedings from the fifteenth international Conference
TWENTY-FIRST CENTURY PRESCHOOL TEACHER

No. 19

Publishers

The Academy of Applied Preschool Teaching and Health Studies

Aleksinac Department

Pivarska bb 18220 Aleksinac, Serbia

Phone: +381 18 804-323, 803-331

e-mail: skolazavaspitace@mts.rs

SVEN, Nis, Stojana Novakovica 10

For publisher

Dr Zorica Dukovic

Editor-in-chief

Dr Predrag M. Jasovic

Editorial board: dr Vesna Kravarusic, dr Stojan Obradovic, dr Danica Stolic, dr Sonja Velickovic, dr Ankica Simona Kovacevic, dr Milos Naskovic, dr Sadusa Redzic, dr Radovan Stanojevic, dr Igor Stanojevic, dr Aleksandra Milosevic, dr Gorica Pavlovic Rajkovic, dr Marina Gavrilovic, dr Zeljko Mladenovic, dr Miroslav Kuka, dr Ivan Jankovic, mr Miodrag Nikolic, spec. Zoran Zivadinovic, doc. dr Sasa Radovanovic, FILUM Kragujevac, prof. dr Tomislav M. Pavlovic, FILUM Kragujevac, dr Saso Ognenovski, Scientific Society Bitolj, North Macedonia, prof. dr Dmitro Cistjak, Institute of philology at Taras Sevcenko University, Kiev, Ukraine, dr Laura Garavaglia, University of Milan, Italy.

Proofreader

Dr Milutin Djurickovic

Translator

Dr Igor Petrovic

Tehcnical editor

Slavisa Petrovic

Printed by

SVEN, Nis

Edition:

100 copies

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ	15
ПЛЕНАРНА ИЗЛАГАЊА	17
Сандра Бацковић СТАНДАРДИ КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ПРОФЕСИЈУ ВАСПИТАЧА И ЊЕГОВОГ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА	19
Мирјана Стакић ЗНАЧАЈ КОМУНИКАЦИЈСКИХ КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ВАСПИТАЧА	25
Славица Шевкушић ЗНАЧАЈ КОМУНИКАЦИЈСКЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВАСПИТАЧА ЗА ДЕЧЈИ СОЦИЈАЛНИ И ЕМОЦИОНАЛНИ РАЗВОЈ	34
1.	
Евгенија Тополска СТУДИЈА О МЕТОДИЧКОЈ КОМПЕТЕНЦИЈИ У ПРИПРЕМИ СТУДЕНАТА ЗА ПЕДАГОГИЈУ МАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА У ВРТИЋУ	45
Христо Петрески Ана Петреска УЛОГА И ЗНАЧАЈ ВАСПИТАЧА У РАДУ СА ДЕЦОМ СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА	53
Катарина Поповић Миомир Деспотовић КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ВАСПИТАЧА – МЕЂУНАРОДНИ ТРЕНДОВИ	57
Татјана С. Радојевић, Звездан Арсић Татјана П. Компировић ЗНАЧАЈ КОМУНИКАЦИЈЕ И КОМУНИКАЦИЈСКЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВАСПИТАЧА ЗА УСПЕШАН ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ РАД СА ДЕЦОМ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	65
Весна Минић ВАСПИТАЧ И ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА У КОНТЕКСТУ ДЕЧИЈЕГ РАЗВОЈА	74
Љиљана Стопић Михајловић СТРУКОВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ТРЖИШТЕ РАДА	80

Светлана Карић	
Милица Карић	
ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА И СТАЊЕ	
ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА У СРБИЈИ	90
Марија Секулић	
Драгана Аритонових	
СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ВАСПИТАЧА КАО ПОТРЕБА ПОВЕЋАЊА	
КОМПЕТЕНТНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ РАДУ	97
Небојша Будимировић	
Наташа Старчевић	
УЛОГА ВАСПИТАЧА У ПОДСТИЦАЊУ КРЕАТИВНОСТИ ДЕЦЕ	
КРОЗ ПОЧЕТНО МАТЕМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ	103
Весна Краварушић	
КА ПРОФЕСИОНАЛИЗМУ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ	111
Милан Миљковић	
КА ПЕДАГОШКОЈ СТВАРНОСТИ ЧОВЕКОЉУБИВОСТИ,	
ИНДИКАТИВНИ ПОСТУЛАТИ	
ШТАЈНЕР–ВАЛДОРФ ВАСПИТНЕ ФИЛОСОФИЈЕ	118
Валентина Милачић	
ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА	125
Александра Милошевић	
ПЛАНИРАЊЕ ЛИЧНОГ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА ВАСПИТАЧА	
У ЦИЉУ РЕФЛЕКСИЈЕ НА ПРАКСУ	130
Анкица Симона Ковачевић	
ДЕМОКРАТИЧНОСТ КАО ПРИНЦИП	
ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА	137
Мира Јовановић	
Љиљана Станков	
ОКВИРИ КОМПЕТЕНЦИЈА ВАСПИТАЧА – ПРЕДУСЛОВ	
ПРОФЕСИОНАЛИЗАЦИЈЕ ВАСПИТАЧА ЗА ДРУШТВО ЗНАЊА	144
Драгана Љубисављевић	
НАСТАВНИК 21. ВЕКА	153

2.

Радован Антонијевић	
ИНТЕЛЕКТУАЛНО И ЕСТЕТСКО ВАСПИТАЊЕ	
КАО ЧИНИОЦИ РАЗВОЈА КРЕАТИВНОСТИ КОД ДЕЦЕ	161
Љубиша Златановић	
УЗАЈАМНА ПОВЕЗАНОСТ РАНОГ РАЗВОЈА	
ПОЈМА О СЕБИ СА ДРУГИМ АСПЕКТИМА РАЗВОЈА ДЕТЕТА	168

Марија Лукић	
Кристина Крстић	
ПОДСТИЦАЈ ЦЕЛОВИТОГ РАЗВОЈА ДЕТЕТА У СРЕДИНИ УСМЕРЕНОЈ НА ПОВЕЗИВАЊЕ РАЗЛИЧИТИХ САДРЖАЈА	182
Драгана Фрфулановић - Шомођи	
Милена Савић	
САВРЕМЕНА УМЕТНОСТ И ДИЗАЈН У ИНТЕРАКТИВНОЈ НАСТАВИ КРОЗ ДИГИТАЛНЕ МЕДИЈЕ	189
Марина Цветковић	
Оља Милошевић	
МОДЕРНО ОБРАЗОВАЊЕ – КОНСТРУКТИВИСТИЧКИ ПРИСТУП	195
Фадиљ Еминовић	
Јелена Николић	
СОЦИЈАЛНО ПОНАШАЊЕ УЧЕНИКА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ И СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ НА ЧАСУ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА	201
Игор Станојевић	
Миа Станојевић	
НЕКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	209
Миа Станојевић	
Игор Станојевић	
ЕФЕКТИ БАЗИЧНЕ ПРИПРЕМЕ НА РАЗВОЈ МОТОРИЧКИХ И ФУНКЦИОНАЛНИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА	214
Маринела Шћепановић	
ДВОСТРУКО ИЗУЗЕТНА ДЕЦА	221
Радмила Миладинов	
ЗНАЧАЈ И УЛОГА ВАСПИТАЧА У РАЗВИЈАЊУ МАТЕМАТИЧКОГ САЗНАЊА У ИНТЕГРИСАНОМ ПРИСТУПУ УЧЕЊУ ПРЕДШКОЛСКОГ ДЕТЕТА	227
Ивана Ђорђевић	
Љиљана Келемен Милојевић	
ИНТЕГРАТИВНИ ПРИСТУП И ИНТЕРАКТИВНОСТ У РАДУ СА ДЕЦОМ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА – ПРИМЕР ПОЗИТИВНЕ ПЕДАГОШКЕ ПРАКСЕ	232
Мирослава Нинковић	
УТИЦАЈ ДРАМСКЕ УМЕТНОСТИ НА МЕЃУСОБНУ УСЛОВЉЕНОСТ ФИЗИЧКОГ, ИНТЕЛЕКТУАЛНОГ И ЕМОЦИО-СОЦИЈАЛНОГ РАЗВОЈА ДЕТЕТА	241

Вукица Павловић Марина Јовановић УТИЦАЈ СОЦИОКУЛТУРНОГ КОНТЕКСТА НА ФОРМИРАЊЕ ПОЈМА О СЕБИ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	246
--	-----

3.

Ана Стошевски ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА РАЗВОЈ И ИДЕНТИФИКАЦИЈУ ДАРОВИТОСТИ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	253
Александра Андрић, Тамара Добрић Илинка Мушикић Поповић ПОЈАМ И ЗНАЧАЈ ВЕРБАЛНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ У ПРЕДШКОЛСКОЈ ПЕДАГОШКОЈ ИНТЕРАКЦИЈИ	258
Сапо Огненовски КРЕАТИВНИ АСПЕКТ КОМУНИКАЦИЈЕ ДЕТЕТА И ВАСПИТАЧА У ПРЕДШКОЛСКОМ УЗРАСТУ	264
Радован Станојевић РАЗВОЈ РАНЕ ФОРМЕ ПРЕМА ТЕОРИЈИ РУДОЛФА АРНХАЈМА	273
Милош Насковић КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА У ПРОЦЕСУ ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	280
Татјана Ристивојевић Јасмина Боуали Станојковић ГРАЂЕЊЕ КУЛТУРЕ ВРТИЋА	287
Јелена Михајловић Душан Мијајловић УЧЕШЋЕ ДЕЦЕ У ПРОМЕНИ ПРОСТОРА ВРТИЋА	291
Бранислава Петрашков Мучалов Маја Радишић, Мелинда Симић Светлана Блажин У ТОКУ СА ИЗАЗОВИМА САВРЕМЕНОГ ТЕХНОЛОШКОГ ДОБА НА РЕЛАЦИЈИ: ВАСПИТАЧ – ДЕТЕ – РОДИТЕЉИ	295
Марија Нешић Милена Живић АСЕРТИВНА КОМУНИКАЦИЈА	301

Ана Славковић	
САГОРЕВАЊЕ КОД ПРОФЕСИОНАЛАЦА У ОБЛАСТИ МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА	306
Јасмина Младеновић	
Предраг Илић	
СТАВОВИ И ОЧЕКИВАЊА РОДИТЕЉА У ВЕЗИ СА РАНИМ УЧЕЊЕМ ЈЕЗИКА У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ	318
Милица Јовановић	
УПОТРЕБА МОБИЛНИХ АПЛИКАЦИЈА У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА У ПРЕДШКОЛСКОМ УЗРАСТУ	326
Данијела Рајић	
ETWINNING ПРОЈЕКТИ У УЧЕЊУ СТРАНОГ ЈЕЗИКА НА РАНОМ УЗРАСТУ	333
Ненад Накић	
Драгана Фрфулановић - Шомођи	
ПРОЈЕКТНА НАСТАВА КАО ВИД УЧЕЊА И СТИЦАЊА САЗНАЊА О ЗНАМЕНИТОСТИМА СВОГ КРАЈА	338
Сања Малинић - Углик	
ОСПОСОБЉЕНОСТ УЧИТЕЉА ЗА ПРИМЕНУ РАЧУНАРА У НАСТАВИ	345

4.

Предраг Јашовић	
КЊИЖЕВНОСТ И ТЕКСТ У ПРОГРАМИМА ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	353
Ружица Јовановић	
ДЕТЕ И ДЕТИЊСТВО У ПОЕЗИЈИ И ПРОЗИ МИЛОРАДА ПОПОВИЋА ШАПЧАНИНА	366
Махмут Челик, Ивана Котева	
ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ У ТУРСКОЈ	372
Милутин Ђуричковић	
ФОКЛОР И КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ	377
Даница Столић	
УТИЦАЈ ТЕЛЕВИЗИЈСКЕ РЕКЛАМЕ НА РАЗВОЈ ГОВОРА ПРЕДШКОЛАЦА	383
Бранкица Бојовић	
МИТ О ДРАКУЛИ ИЗ ВИЗУРЕ МАРИЈУС-МИРЧЕА КРИСАНА	388
Татјана Крповић	
Слађана Ђокић, Слободанка Јојић	
“ПОСЛАНИЦА ИГУМАНУ СПИРИДОНУ“ СВЕТОГ САВЕ	394

Аница Павловић	
Тања Црнчевић	
РАД ДЕЦЕ НА ПРОЈЕКТУ	402
Анита Пешић	
„БАЈКА – ДРУГА МАЈКА“	410
Биљана Марковић	
Марија Степановић	
ПРИРЕДБА КАО ОДРАЗ КВАЛИТЕТА РАДА ВАСПИТАЧА	415
Виолета Николић	
Милена Станковић	
ЗДРАВИ СТИЛОВИ ЖИВОТА	
ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	421
Миланка Гачевић	
Драгана Гашић	
ВРТИЋ КАО ОТВОРЕН И УСПЕШАН СИСТЕМ	
ПОДРШКЕ ДЕЦИ СА АУТИЗМОМ	426
Олгица Анђелковић	
ПЕРЦЕПЦИЈА РОДИТЕЉА О АКТУЕЛНОЈ	
И ПОЖЕЉНОЈ САРАДЊИ СА ВАСПИТАЧИМА	432
УПУТСТВО САРАДНИЦИМА	437

CONTENTS

INTRODUCTION	15
PLENARY EXPOSITIONS	17
Sandra Backović COMPETENCE STANDARDS FOR THE PROFESSION OF THE EDUCATOR AND HIS PROFESSIONAL DEVELOPMENT	19
Mirjana Stakić THE IMPORTANCE OF COMMUNICATION COMPETENCES FOR PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS	25
Slavica Šefkušić THE IMPORTANCE OF PRESCHOOL TEACHERS' COMMUNICATION COMPETENCE FOR CHILDREN'S SOCIAL AND EMOTIONAL DEVELOPMENT	34
1.	
Evgeniya Topolska STUDY OF METHODOLOGICAL COMPETENCE IN THE PREPARATION OF STUDENTS IN PEDAGOGY OF NATIVE LANGUAGE IN KINDERGARTEN ...	45
Hristo Petreski Ana Petreska THE ROLE AND IMPORTANCE OF THE EDUCATOR IN WORKING WITH CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS	53
Katarina Popović Miomir Despotović PRE-SCHOOL TEACHERS COMPETENCIES AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT – INTERNATIONAL TREND	57
Tatjana S. Radojević, Zvezdan Arsić Tatjana P. Kompirović THE SIGNIFICANCE OF COMMUNICATION AND COMMUNICATIVE COMPETENCE OF TEACHERS FOR SUCCESSFUL EDUCATIONAL WORK WITH PRE-SCHOOL AGE CHILDREN	65
Vesna Minić PRESCHOOL TEACHERS AND PRESCHOOL INSTITUTION IN THE CONTEXT OF CHILDREN'S DEVELOPMENT	74
Ljiljana Stošić Mihajlović VOCATIONAL EDUCATION AND LABOR MARKET	80

Svetlana Karić	
Milica Karić	
EDUCATION AND SITUATION OF PRESCHOOL TEACHERS IN SERBIA	90
Marija Sekulić	
Dragana Artonović	
PROFESSIONAL TRAINING OF QUESTIONS AS A NEED OF COMPETENCE IN COMPULSORY EDUCATION	97
Nebojša Budimirović	
Nataša Starčević	
THE ROLE OF PRESCHOOL TEACHERS IN STIMULATING THE CREATIVITY OF CHILDREN THROUGH EARLY MATHEMATICAL EDUCATION	103
Vesna Kravarušić	
TOWARDS PROFESSIONALISM IN PRESCHOOL INSTITUTION	111
Milan Miljković	
AS THE PEDAGOGICAL REALITY OF HUMANITY INDICATIVE POSTULATES OF STAINER-VALDORF EDUCATIONAL PHILOSOPHY	118
Valentina Milačić	
FACTORS THAT AFFECT COMPETENCES OF PRESCHOOL TEACHERS	125
Aleksandra Milošević	
PLANNING OWN PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS IN ORDER TO REFLECTION ON PRACTICE	130
Ankica Simona Kovačević	
DEMOCRATIC QUALITY AS THE PRINCIPLE OF PRESCHOOL EDUCATION	137
Ljiljana Stankov	
Mira Jovanović	
FRAMEWORK COMPETENCIES OF THE ASSISTANT - PRESENTATION OF THE PROFESSIONALIZATION OF THE QUESTIONNAIRE FOR THE KNOWLING KNOWLEDGE	144
Dragana Ljubisavljević	
TEACHER OF THE 21ST CENTURY	153

2.

Radovan Antonijević	
INTELLECTUAL AND AESTHETIC EDUCATION AS FACTORS OF DEVELOPING CREATIVITY CAPACITY IN CHILDREN	161
Ljubiša Zlatanović	
MUTUAL RELATIONSHIP OF EARLY SELF-CONCEPT DEVELOPMENT WITH OTHER ASPECTS OF CHILD DEVELOPMENT	168

Marija Lukić	
Kristina Krstić	
THE INCENTIVE FOR A COMPREHENSIVE DEVELOPMENT OF A CHILD IN THE ENVIRONMENT ORIENTED ON CONNECTING DIFFERENT CONTENTS	182
Dragana Frfulanović – Šomodžić	
Milena Savić	
CONTEMPORARY ART AND DESIGN IN INTERACTIVE TEACHING THROUGH DIGITAL MEDIA	189
Marina Cvetković	
Olja Milošević	
CONTEMPORARY EDUCATION – THE CONSTRUCTIVIST APPROACH	195
Fadilj Eminović	
Jelena Nikolić	
SOCIAL BEHAVIOR OF PUPILS WITH DISABILITIES AND DEVELOPMENTAL DISORDERS IN PHYSICAL EDUCATION CLASSES	201
Igor Stanojević	
Mia Stanojević	
SOME CHARACTERISTICS OF PHYSICAL EDUCATION IN PRESCHOOL CHILDREN	209
Mia Stanojević	
Igor Stanojević	
THE EFFECTS OF BASIC PREPARATION ON THE DEVELOPMENT OF MOTOR AND PUPILS' FUNCTIONAL ABILITIES	214
Marinela Šćepanović	
TWICE EXCEPTIONAL CHILDREN	221
Radmila Miladinov	
THE ROLE AND IMPORTANCE OF TEACHERS IN GROWTH OF MATHEMATICAL COGNITION IN INTEGRATIVE LEARNING OF PRESCHOOLERS	227
Ivana Đorđević	
Liljana Kelemen Milojević	
INTEGRATIVE APPROACH AND INTERACTIVITY IN WORK WITH CHILDREN OF PRESCHOOL AGE – EXAMPLE OF POSITIVE PEDAGOGICAL PRACTICE	232
Miroslava Ninković	
THE INFLUENCE OF DRAMATIC ARTS ON MUTUAL INTERACTION OF PHYSICAL, INTELLECTUAL AND EMOTIONAL-SOCIAL DEVELOPMENT OF A PRE-SCHOOL CHILD	241

Vukica Pavlović

Marina Jovanović

THE INFLUENCE OF SOCIOCULTURAL CONTEXT ON THE CREATION
OF THE NOTION OF ONESELF WITH PRESCHOOL CHILDREN 246

3.

Ana Stoševski

FACTORS THAT INFLUENCE DEVELOPMENT AND GIFT RECOGNITION
WITH PRE-SCHOOL CHILDREN 253

Aleksandra Andrić, Tamara Dobrić

Ilinka Mušikić Popović

CONCEPT AND THE IMPORTANCE OF VERBAL COMMUNICATION
IN PRESCHOOL PEDAGOGICAL INTERACTION 258

Sašo Ognenovski

THE CREATIVE ASPECT OF COMMUNICATION CHILD
AND EDUCATOR IN THE PRESCHOOL AGE 264

Radovan Stanojević

DEVELOPMENT OF FORM BY THEORY OF RUDOLF ARNHEIM 273

Miloš Nasković

COMPETENCES OF NURSERY TEACHERS IN THE PROCESS
OF TEACHING ART TO PRESCHOOL CHILDREN 280

Tatjana Ristivojević

Jasmina Bouali Stanojković

CONSTRUCTION OF CULTURAL CULTURE 287

Jelena Mihajlović

Dušan Mijajlović

PARTICIPATION OF CHILDREN IN CHILDREN'S CHANGE 291

Branislava Petraškov Mučalov

Maja Radišić, Melinda Simić, Svetlana Blažin

FACING THE CHALLENGES OF MODERN TECHNOLOGY AGE:
TEACHERS – CHILDREN – PARENTS 295

Marija Nešić

Milena Živić

ASERTIVE COMMUNICATION 301

Ana Slavković

COMBUSTION BY PROFFESIONALS IN THE FIELD
OF MENTAL HEALTH 306

Jasmina Mladenović	
Predrag Ilić	
PARENTS' ATTITUDES AND EXPECTATIONS REGARDING EARLY LANGUAGE LEARNING IN PRESCHOOLS	318
Milica Jovanović	
USING MOBILE APPLICATIONS AS A TEACHING TOOL FOR TEACHING ENGLISH IN PRE-SCHOOL AGE	326
Danijela Rajić	
ETWINNING PROJECTS IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING AT EARLY AGE	333
Nenad Nakić	
Dragana Frfulanović-Šomodž	
PROJECT BASED LEARNING AS A WAY TO LEARN AND GAIN KNOWLEDGE ABOUT YOUR CITY'S LANDMARKS	338
Sanja Malinić - Uglik	
TEACHERS' QUALIFICATIONS FOR USING COMPUTERS IN TEACHING ..	345

4.

Predrag Jašović	
LITERATURE AND TEXT IN EDUCATIONAL PROGRAMS OF PRESCHOOL AGE	353
Ružica Jovanović	
CHILD AND CHILDHOOD IN POETRY AND PROSE BY MILORAD POPOVIĆ ŠAPČANIN	366
Mahmut Čelik	
Ivana Koteva	
HISTORICAL DEVELOPMENT OF CHILDREN'S LITERATURE IN THE REPUBLIC OF TURKEY	372
Milutin Đuričković	
THE FOLKLORE AND THE CHILDREN LITERATURE	377
Danica Stolić	
THE IMPACT OF TELEVISION ADVERTISEMENT ON THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN'S SPEECH	383
Brankica Bojović	
DRACULA MYTH THROUGH THE PRISM OF PROFESSOR MARIUC MIRCEA CRIȘAN	388
Tatjana Krpović	
Sladana Đokić, Slobodanka Jojić	
„LETTER FOR SPIRIDON“ BY SAINT SAVA	394

Anica Pavlović	
Tanja Crnčević	
WORK OF CHILDREN IN THE PROJECT	402
Anita Pešić	
ABOUT FAIRY TALES	410
Biljana Marković	
Marija Stepanović	
EVENT AS A REFLECTION OF THE QUALITY OF WORK EDUCATOR	415
Violeta Nikolić	
Milena Stanković	
PRESCHOOL CHILDREN'S HEALTHY LIFE STYLE HABITS	421
Milanka Gačević	
Dragana Gašić	
KINDERGARTEN AS AN OPEN AND SUCCESSFUL CHILD SUPPORT SYSTEM FOR AUTISM	426
Olgica Anđelković	
PERCEPTION OF GENDER ABOUT ACTUAL AND FUTURE COOPERATION WITH EDUCATORS	432
INSTRUCTIONS FOR ASSOCIATES	437

УВОДНА РЕЧ

Академија васпитачко-медицинских струковних студија, Одсек Алексинац, наставља дугогодишњу и препознатљиву праксу објављивања радова са конференције „Васпитач у 21. веку“, чији су аутори еминентни професори академских студија, професори струковних студија, стручњаци из различитих области, који се баве темама од значаја за предшколско васпитање и образовање, педагози, психолози и васпитачи, који представљају угледне примере активности из професионалне праксе.

Петнаеста конференције под називом ЗНАЧАЈ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВАСПИТАЧА ЗА КВАЛИТЕТ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА одржана је 29. и 30. марта 2019. године у Сокобањи.

Подтеме скупа биле су:

1. Кључне компетенције за развој професионализма васпитача,
2. Међусобна условљеност физичког, интелектуалног и емоцио-социјалног развоја детета,
3. Партиципација деце и комуникација у васпитно-образовном раду предшколске установе,
4. Социокултурни системи као извор садржаја васпитно-образовног програма.

Овај тематски зборник обухвата 59 радова на задате теме, из различитих области науке, уметности и физичке културе, као прилог ширењу нових научних и стручних сазнања ради унапређивања васпитно-образовног рада у предшколској установи.

Тематски зборник и убудуће остаје отворен за дијалог и сарадњу, за све истраживаче, стручњаке и практичаре.

Редакција

ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ У ТУРСКОЈ

Резиме: Дечја књижевност обухвата радове намењене деци. Ови радови су написани дечјим језиком и садрже дечје усмерење. Када говоримо о њеном утицају, рекли бисмо да она оживљава дететов дух, јер дају смер дететовом срцу и погледу, повећавају животну снагу, помажу у упознавању живота, развијају језик итд. Прва дела дечје књижевности широм света су успаванке и приче које су казивале старије особе. Приповедање тих прича био је главни метод вековног преношења традиција и веровања у друштво. Такви радови, испричани у то време, били су намењени старијим особама, али деца су их са задовољством слушала, односно показала велико интересовање за њих. Међу првим представницима светске дечје књижевности налазе се имена Шарл Перо, Ла Фонтене, Жан Жак Русо и Карло Колоди. Као што је случај са светском дечјом књижевношћу, тако и у Републици Турској, први примери ове литературе потичу из усменог предања. Говор, успаванке, поезија, приче, епизоде на које се наишло у периоду пре Танзимата (период реформи у Републици Турској) јесу заправо врсте које потичу из периода усмене преноса традиције. Прва дела намењена деци појавила су се у време Танзимата, односно дела која садрже песме и кратке приче о животињама, преведене са француског на турски језик.

Кључни речи: дечија литература, Турска, деца, представници.

Вовед

Концептот на детската литература има две главни детерминанти: едната "дете" и друга "литература". Доколку ги анализираме овие две детерминанти, подобро можеме да го протолкуваме што всушност претставува детската литература и зошто истата треба да постои.

Дете; потсетува на чистота, љубовт и добротворност. Литературата пак пред се е уметност која ги означува емоциите, мислите и соништата.

Детската литература ја сочинуваат делата наменети за деца. Овие дела се напишани со детски јазик, а во нив постои детски правец. Што се однесува до нивното влијание, можеме да кажеме дека тие го оживуваат детскиот дух; помагаат во запознавањето со животот; го развива јазикот на детето итн.

Во 1932 година, Пол Хазард предложил некои принципи за тоа како би требало да изгледа добрата детска книга. Имено Хазард вели дека доброто дело мора да му биде верно на детскиот дух, да му дава вистински информации, да биде едноставно. Доброто дело треба да ја разбуди желбата за читање кај децата. Во книгата треба да се наоѓаат слики кои децата ги сакаат, а истите треба да бидат мир и среќа во детската душа. Добрите дела не треба да ги прават децата чувствителни, туку будни и подготвени. Тие ги учат децата да не потценуваат ништо што постои во природата и кај луѓето.

Добри дела се работи кои насочуваат кон почитување и вреднување на играта. Информативните книги не треба да бидат покриени со граматички или научни информации. Напротив, овие информации треба да влезе во душата на детето, каде што ќе посади семе кое ќе се развива во иднина. Добрите дела се етички. Тие го покажуваат добриот крај кај жртвувањето, односно безвредната и лоша страна на љубомората и алчноста.

Детската литература

во светот

Детската литература во целиот свет започнува со приспивните песни и приказните раскажувани од страна на повозрасните. Во старите времиња немаше книга. Раскажувачите во племињата беа заштитници на културата, обичаите, вредностите и историјата. Раскажувањето приказни е основен метод за пренесување на традициите и верувањата на едно општество од една генерација низ вековите. Приказните опишани во тие времиња беа наменети за возрасните, но и децата со задоволство ги слушаа.

За почеток на детската литература се прифаќа 17 век. Шарлс Перро (1628-1703) ги пренел на хартија приказните од своето детство кои ги слушал од мајка си. Иако Перро не пишувал директно за децата, овие приказни, кои со ентузијазам биле читани од страна на децата, ги собрал во делото „Приказни од минатото“. Во истиот век Ла Фонтен (1621-1695), мајсторот на приказните за животните во француската книжевност отворил нов правец наменет за детскиот свет.

Во 18 век, потребата за детска литература станува поочигледна. Во Англија се напишани книги наменети за детскиот свет и нивните интереси. Њубери (1713-1767), еден од истакнатите писатели на овој период, во своите дела обратил внимание на возрасните групи и нивото на децата.

Жан Жак Русо (1712-1778) започнува нова дебата тврдејќи дека соновите и замислите на децата кои се содржат во едно детско дело се опасни, односно Русо тврди дека книгите за деца треба да бидат поучни.

Карло Колоди (1831-1890) во Италија во 19 век и Карл Мај (1794-1850) во Германија се важни имиња во историјата на детската литература. Кон крајот на овој век, Селма Лагерлеф (1858-1940) во Шведска го напиша поетскиот роман за патувања, „Интересното патување на Нилс Холгерсон“. Во 19 век, исто така и во САД се забележува поинтензивен развој на оваа литература. (Gürel, Temizyürek, Şahbaz, 2007: 231)

Историски развој на детска литература во Р. Турција

Како во светската литература, така и во Р. Турција првите и најраспространети производи од детската литература потекнуваат од усна традиција. Брзоборките, приспивните песни, поезијата, приказните, еповите, кои датираат од периодот пред Танзиматот се видови кои и припаѓаат на усна традиција.

Меѓу првите дела поврзани со детето во турската литература е делото „Хајрије“, напишано од Наби во кое писателот го советува својот син, како и делото „Лутфије-и Вехби“ од Сумбулзаде Вехби.

Меѓутоа првите почетоци на детската литература во Р. Турција доаѓаат по периодот на Танзиматот. Во 1859 год. со три различни дела биле поставени темелите на оваа книжевност:

1. Објавено е делото „Терџуме -и Манзуме од Шинаси, кое ги содржи познатите приказни за животни на Ла Фонтен, преведени од француски на турски јазик.

2. Доктор Рушту од Кајсери, го напишал првиот буквар со арапска азбука, наречен „Нухбетул Етфал“ а во него приклучил и детски раскази како и преведени приказни за животните.

3. Исто така и преведениот роман „Телемак“ од Јусуф Ќамил Паша претставува значаен придонес во развојот на детската литература на овие простори.

Помеѓу значајните преводи направени во овој период, може да се набројат и: „Приказната за Робинзон“ (Даниел Дефо, 1864), „Патувањето на Ѓуливер“ (Џ. Свифт, 1872), „Пат околу светот за 80 дена“ (Жил Верн, 1880) и др. (Gürel, Temizyürek, Şahbaz, 2007:241)

Учителската школа основана по периодот на Втората Уставност во 1848 год. исто така одиграла важна улога во развојот на детската литература. Поезиите на некои писатели заземале место помеѓу наставните теми во ова училиште.

Делата „Детска поезија“ (1911) од Ибрахим А. Ѓовса, „Песни за нашите деца“ (1912) од Али Улви Елове, како и „Шермин“ (1914) од Тевфик Фикрет биле создадени за да се задоволат потребите токму на оваа цел. Исто така, не помал придонес дале и Зија Ѓокалп со своите дела „Црвено Јаболко“ (1915), и „Нов Живот“ (1918), потоа М. Емин Јурдакул-„Турка поезија“ (1899), „Турски саз“ (1914), „Гласови на зората“ (1915), Али Екрем Бојлар-„Поезија за деца“ (1917), како и делото „Школски песни“ (1918) од М. Фуат Ќопрулу.

Пред Републиканскиот период Омер Сејфетин, Ахмет Хикмет Муфтуоглу и Хуесин Рахми Ѓурпинар создале раскази кои со восхит биле читани од страна на децата. (Gülceryüz, 2003: 65)

Веќе во Републиканскиот период со употребата на латиничното писмо оживува и детската литература. Во овој период помеѓу најзначајните имиња, претставници на оваа литература би ги спомнале: Орхан Сејфи Орхон, Јусуф Зија Ортач, Енис Бехич Корјурек, Јакуп Кадри Караосманоглу, Халиде Едип Адивар, Фалих Рифки Атај и Рушит Нури Ѓунтекин. Во 1930 и 40- те години значајни се имињата на Шукру Енис Реѓу, Мехмет Неџати Онгај, Фазил Хусну Дагларџа, Џахит Учук, Ефлатун Џем Ѓунеј и Огуз Тансел.

Издавањето на весниците и списанијата како и радио-телевизиските програми од 1970 год. биле причина за понатамошниот забрзан развој на детската литература. Во периодот што следи веќе се забележуваат разновидни дела кои го збогатуваат детскиот свет. Денес, најистакнат уметник кој создава раскази и романи за деца на овие простори е Ѓултен Дајиоглу. Некои од нив се: „Штркот остан в снег“, „Празничен ден“, „Излет“, „Топол леб“... (Şirin, 1994:91).

Закључок

Во Р. Турција до Републиканскиот период, имало многу малку, односно речиси и да нема дела кои ѝ прпаѓаат на детската книжевност. Првите книги всушност се делата преведени од француски на турски јазик. Тоа се преводите на Шинаси, Реџаизаде М. Екрем и Ахмет Митхат Ефенди кои насатнале во Танзиматскиот период.

Во Вториот Уставен период, на оваа сцена настапуваат Алаадин Ѓовса, Али Улви Елове, Али Екрем Бојлар, М. Фуат Ќопрулу, а веднаш по нив се докажуваат и Омер Сејфетин, Ахмет Расим, Ахмет Хикмет Муфтуоглу, како и Хусеин Рахми Ѓурпинар. Но, вистинските берикетни години за оваа книжевност на територијата на Р. Турција се 1970-те години.

Од тогаш па наваму е создаден богат книжевен опус кој може да се пофали со извонредна содржина, стил и јазик.

Литература

- Çelik, Mahmut (2015). *Türk Çocuk Edebiyatı*. İstip: "Gotse Delçev" Üniversitesi, Filoloji Fakültesi.
- Güler, Hasan (2003). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Gürel, Zeki (1998). *Cumhuriyet Devri Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Çocuk Edebiyatçıları Birliği Yayınları.
- Gürel, Zeki, Temizyürek, Fahri ve Şahbaz, Namık Kemal (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Şirin, Mustafa Ruhi (2005). *Oğuz Kağan Destanı*. İstanbul: Erdem Yayınları.

İnternet sayfaları

- <https://www.bilgicik.com/yazi/cocuk-edebiyatinin-gelisimi-cocuk-edebiyati/>
- <https://www.turkedebiyati.org/turk-cocuk-edebiyati.html>

Mahmut Çelik
Ivana Koteva

HISTORICAL DEVELOPMENT OF CHILDREN'S LITERATURE IN THE REPUBLIC OF TURKEY

Summary: Children's literature covers works intended for children. These works are written in children's language, and they contain children's direction. When we are in their influence, we would say that they revive the spirit of the spirit, give the direction of the child's heart and glance, increase the vital force, help in acquainting life, develop the language of children, and so on. The first works of children's literature around the world are the lullabies and stories that were told by the elderly. The narration of the stories was the main method for the centuries-old transfer of traditions and beliefs in a society. These works, told at that time, were intended for the elderly, but the children also listened with pleasure, that is, showed great interest in them. Among the first representatives of the world children's literature are the names of Charles Pero, La Fontaine, Jean Jacques Rousseau and Carlo Colodi. As it is the case with the world children's literature, the same is in the Republic of Turkey's first examples of this literature originate from the oral tradition. Speech, lullabies, poetry, stories, episodes encountered in the period before the Tanzimat (a period of reforms in the Republic of Turkey) are actually species that originate from the period of oral transmission. The first works intended for children appeared at the time of the Tanzimata, that is, works that contain songs and short stories about the animals, translated from French to Turkish.

Key words: children's literature, Turkey, children, representatives.